

ОКСАНА РОМАНИШИНА,

доктор педагогічних наук, професор,

(Україна, Тернопіль, Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка,

вул. М. Кривоноса, 2)

OKSANA ROMANYSHYNA,

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

(Ukraine, Ternopil, Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University,

M. Kryvonosa St., 2)

ORCID: [0000-0002-2887-5023](https://orcid.org/0000-0002-2887-5023)

Методи збору емпіричних даних у наукових дослідженнях

Methods of Empirical Data Collection in Scientific Research

У статті висвітлено сутність і значення методів збору емпіричних даних у наукових педагогічних дослідженнях. Обґрунтовано, що емпіричні методи є важливою складовою методології педагогічної науки, оскільки забезпечують отримання об'єктивної інформації про освітні явища, процеси та закономірності їх функціонування. Акцентовано увагу на ролі емпіричних методів у накопиченні первинного дослідницького матеріалу, перевірці гіпотез, виявленні суперечностей освітньої практики та визначенні перспектив її вдосконалення. Проаналізовано наукові підходи до трактування сутності педагогічного дослідження та особливостей організації емпіричного наукового пошуку. Охарактеризовано найбільш поширені методи збору емпіричних даних, зокрема педагогічне спостереження, анкетування, бесіду, інтерв'ю, тестування, аналіз продуктів діяльності, педагогічний експеримент та метод експертних оцінок. Визначено особливості їх застосування у сучасних педагогічних дослідженнях, а також обґрунтовано необхідність комплексного використання різних методів залежно від мети, завдань і предмета дослідження. Наголошено на значенні дидактичних тестів і психодіагностичних методик у процесі вивчення індивідуальних характеристик здобувачів освіти та оцінювання результативності освітнього процесу. Підкреслено, що ефективність використання емпіричних методів значною мірою залежить від методологічної культури дослідника, його професійної підготовленості та здатності забезпечити об'єктивність аналізу отриманих результатів. Окрему увагу приділено ролі математико-статистичних методів у сучасному аналізі педагогічних даних та формуванню цифрової дослідницької культури. Зроблено висновок, що використання емпіричних методів забезпечує наукову обґрунтованість педагогічних досліджень і сприяє підвищенню ефективності освітньої практики в умовах реформування та цифровізації системи освіти.

Ключові слова: емпіричні методи; педагогічне дослідження; методологія дослідження; збір емпіричних даних; педагогічна діагностика; педагогічний експеримент; тестування; анкетування; математико-статистичні методи.

The article highlights the essence and significance of empirical data collection methods in scientific pedagogical research. It is substantiated that empirical methods are an important component of the methodology of pedagogical science, as they ensure the acquisition of objective information about educational phenomena, processes, and patterns of their functioning. Attention is focused on the role of empirical methods in accumulating primary research material, verifying hypotheses, identifying contradictions in educational practice, and determining prospects for its improvement. Scientific approaches to the interpretation of the essence of pedagogical research and the peculiarities of organizing empirical scientific inquiry are analyzed. The most common methods of collecting empirical data are characterized, including pedagogical observation, questionnaires, interviews, testing, analysis of activity products, pedagogical experiment, and the method of expert evaluations.

The peculiarities of applying these methods in modern pedagogical research are determined, and the necessity of the integrated use of various methods depending on the purpose, objectives, and subject of the study is substantiated. The importance of didactic tests and psychodiagnostic methods in studying individual characteristics of students and evaluating the effectiveness of the educational process is emphasized. It is highlighted that the effectiveness of empirical methods largely depends on the

researcher's methodological culture, professional training, and the ability to ensure the objectivity of the analysis of obtained results. Special attention is paid to the role of mathematical and statistical methods in the modern analysis of pedagogical data and the formation of digital research culture. It is concluded that the use of empirical methods ensures the scientific validity of pedagogical research and contributes to increasing the effectiveness of educational practice in the conditions of reforming and digitalization of the education system.

Keywords: *empirical methods, pedagogical research, research methodology, empirical data collection, pedagogical diagnostics, pedagogical experiment, testing, questionnaires, mathematical and statistical methods.*

Вступ / Introduction. Наукове педагогічне дослідження – один з основних способів отримання достовірних і обґрунтованих знань про педагогічну дійсність, різні аспекти освітньої діяльності, особистісні феномени здобувачів та педагогів. Такі дослідження є не лише найважливішим елементом розвитку педагогічного знання, педагогіки як науки, а й суспільно-наукового прогресу загалом. Крім того, педагогічне дослідження виступає сферою професійної діяльності фахівців. Сьогодні багато наукових досліджень, дисертацій, монографій, статей, випускних кваліфікаційних робіт з різних галузей наукового пізнання все більше спираються на дані і висновки як теоретичних, так і, що особливо важливо, емпіричних педагогічних досліджень.

Очевидним є той факт, що проведення педагогічного дослідження досить складний науковий процес. Таке дослідження викликано науковою потребою у вивченні складних явищ і процесів освітньої реальності; у систематичному, обґрунтованому отриманні нових знань про освітній процес, його елементи та структури на основі наукової методології, методи, засоби, алгоритми, що розробляються та накопичуються педагогічною наукою. Педагогічне дослідження як специфічний спосіб пізнання слід розглядати з кількох сторін. По-перше, воно є одним із основних способів розвитку педагогічного знання, здобуваючи щодо його теоретичного рівня нові наукові факти, визначаючи конкретні прояви педагогічних закономірностей у досліджуваних сферах, й у кінцевому підсумку забезпечує наукову наступність педагогічного пізнання. По-друге, педагогічне дослідження зумовлено суспільною потребою у педагогічному знанні, є складовою наукового та суспільного процесу, безпосередньо залежить від рівня розвитку суспільства. По-третє, педагогічне дослідження є видом професійної діяльності, що вимагає спеціальної підготовки для його проведення, передбачає оволодіння методами та правилами дослідницької роботи, глибоке знання предмета. По-четверте, педагогічне дослідження слід розглядати не лише як вид діяльності, але й як метод, що дозволяє вивчити навколишню педагогічну реальність з властивими лише їй, специфічними прийомами. Задля вивчення обраного предмету не лише на рівні теоретичного осмислення, але й на рівні процедури вимірювання та аналізу отриманого результату. Комплексність проведення педагогічного дослідження та його результативність базується на використанні сукупності емпіричних методів. Саме емпіричні методи дають змогу отримати об'єктивні дані про перебіг освітніх процесів, особливості функціонування педагогічних явищ і динаміку змін у досліджуваному середовищі. Їх використання сприяє не лише фіксації та аналізу педагогічних фактів, але й визначенню перспектив удосконалення й оновлення освітньої практики.

Мета та завдання / Aim and Tasks. Мета статті полягає у висвітленні сутності та особливостей застосування методів збору емпіричних даних у наукових дослідженнях у галузі педагогіки.

Методи / Methods. У процесі досягнення анонсованої мети статті використано комплекс взаємопов'язаних загальнонаукових та спеціальних методів, що забезпечили цілісність, системність і обґрунтованість аналізу проблеми методів збору емпіричних даних у педагогічних дослідженнях.

Теоретичну основу дослідження склали методи *аналізу, синтезу, узагальнення та систематизації наукових джерел*, що дали змогу виявити сучасні підходи до трактування сутності емпіричних методів у педагогіці, визначити їх місце у структурі наукового пізнання та узагальнити наявні класифікаційні підходи. Застосування *методу порівняльного аналізу* забезпечило можливість зіставлення різних наукових позицій щодо особливостей використання емпіричних методів у дослідницькій практиці, а також виявлення їх спільних і відмінних характеристик у межах різних методологічних підходів.

Звернення до положень *системного підходу* дозволило розглянути методи збору емпіричних даних як цілісну, структурно організовану сукупність взаємопов'язаних елементів, що функціонують у межах педагогічного дослідження та забезпечують реалізацію його основних етапів – від постановки наукової проблеми до інтерпретації отриманих результатів. Використання *методу структурно-логічної класифікації* дало змогу здійснити впорядкування та узагальнення

емпіричних методів відповідно до їх функціонального призначення у науковому пошуку. Крім того, у дослідженні застосовано елементи *контент-аналізу наукових праць*, що дозволило виявити частотність використання окремих емпіричних методів у сучасних педагогічних дослідженнях та визначити тенденції їх трансформації в умовах цифровізації освіти. Таким чином, використана сукупність методів забезпечила комплексне осмислення проблеми збору емпіричних даних у наукових педагогічних дослідженнях, сприяла виявленню їх методологічної значущості та підтвердила необхідність інтегрованого застосування різних дослідницьких інструментів для забезпечення наукової достовірності результатів.

Результати Results. У сучасній педагогічній науці *емпіричні методи дослідження* посідають важливе місце, оскільки забезпечують отримання об'єктивної інформації про освітні явища, процеси та закономірності їх функціонування. Саме завдяки емпіричним методам дослідник має можливість безпосередньо вивчати педагогічну реальність, фіксувати факти, аналізувати поведінку учасників освітнього процесу, визначати особливості розвитку особистості здобувачів освіти та ефективність застосування тих чи інших педагогічних технологій. На відміну від теоретичних методів, що спрямовані переважно на узагальнення, систематизацію й інтерпретацію наукових положень, емпіричні методи забезпечують накопичення первинного дослідницького матеріалу, який виступає основою для формулювання наукових висновків і перевірки гіпотез.

У науково-педагогічних дослідженнях, як слушно підкреслює А. Каленський, емпіричні методи виконують не лише пізнавальну, але й діагностичну, прогностичну та прикладну функції (Каленський А., 2015). Їх використання дає змогу дослідити реальний стан педагогічних явищ, виявити суперечності та проблеми освітньої практики, визначити динаміку змін у розвитку особистості й освітнього середовища. До найбільш поширених *емпіричних методів* належать педагогічне спостереження, бесіда, анкетування, інтерв'ю, тестування, аналіз результатів діяльності, педагогічний експеримент та метод експертних оцінок. Вибір конкретного методу або їх сукупності залежить від мети, завдань, об'єкта й предмета дослідження, а також від специфіки педагогічної проблеми, що вивчається.

Вагоме місце у сучасних наукових педагогічних дослідженнях займає діагностика знань, умінь та навичок (основи становлення духовних та інтелектуальних якостей здобувачів) за допомогою *дидактичних тестів*. Враховуючи, що будь-який виховний вплив переломлюється через індивідуальні особливості конкретної особистості, необхідний об'єктивний «зворотний зв'язок» (апарат аналізу та управління на основі емпіричних), що забезпечує отримання інформації про розвиток особистості та процес її становлення для знаходження та обґрунтування ефективності пропонувані експериментальні впливів.

Особливу роль у науково-педагогічній діяльності займає спеціально організована перевірка інновації (верифікація) за допомогою експериментів різного типу і рівня. Реалізація гуманістичної парадигми освіти неможлива без застосування емпіричних методів дослідження на усіх етапах експериментальної педагогічної діяльності: організації ефективного функціонування каналу «зворотного зв'язку»; накопичення, узагальнення та систематизації фактичного матеріалу; виявленні закономірностей та створення теорій; верифікації та впровадження результатів у практику.

В даний час накопичено значний фонд дослідницького інструментарію емпіричних методів, існує його змістовний опис. Реформування вітчизняної системи освіти, спрямоване на розвиток особистісного потенціалу здобувачів та гуманізацію освітнього процесу, зумовлює необхідність розробки нових підходів до класифікації емпіричних методів у педагогічних дослідженнях. Необхідна їх типологія, що спирається на виявлення подібності та відмінності методів для впорядкованого опису та пояснення цих множин. Теоретична типологія передбачає побудову ідеальної моделі системи методів. Необхідність моделювання зумовлена тим, що така методологія дозволяє найбільш оптимально дати уявлення про систему методів шляхом перетворення змістовного опису безлічі напрацювань вчених у формулізоване знання. Існуючі структури моделей значною мірою визначаються цільовою ознакою та властивостями. Аналіз існуючих класифікацій свідчить, що одним із найбільших класів емпіричних методів є *тести*, що поділяються на дві категорії: психодіагностичні методики та тести досягнень.

Для вивчення певних індивідуальних характеристик здобувачів дослідники зазвичай запозичуються спеціально розроблені *психодіагностичні методики*, що відрізняються низкою обов'язкових характеристик: регламентація процедури обстеження, обробки та інтерпретації результатів; стандартизація; надійність та валідність. Більшість із них є класичними зразками методик, які протягом багатьох років застосовуються у педагогічній практиці. Ці методи досить затребувані, що пояснюється оперативністю, достовірністю та можливістю їх застосування іншими дослідниками. Створення нових конструкцій спеціальних стандартизованих методик психологічних тестів становить значні труднощі не тільки методично, але й організаційно.

Розробка основних понять теорії відповідального ставлення до навчання, як комплексної соціально-педагогічної проблеми, визначила не лише використання, а й розробку тестів дидактичних – систему спеціально складених завдань, що пройшла послідовні процедури апробації та стандартизації на репрезентативній вибірці обстежуваних. Тести досягнень мають широку сферу застосування під час вирішення завдань атестації закладів освіти, дозволяючи зіставляти отримані результати. Крім того, ці тести охоплюють широке коло знань здобувачів освіти.

Необхідно відзначити на особливість використання таких методів як спостереження, анкета, бесіда, інтерв'ю, вивчення документів і продуктів діяльності та ін., придатних для досягнення безлічі цілей і забезпечення виконання різноманітних функцій, а значить-загальних, тобто в якомусь сенсі універсальних. Перш за все, дослідник повинен скласти план роботи, підібрати і сформулювати необхідні питання, спрямовані на виявлення властивостей, що цікавлять, для вирішення конкретних завдань. Потім об'єктивно аналізувати отримані дані щодо алгоритму, розробленого з використанням принципів та методів філософської, загальнонаукової та педагогічної методологій. Природно, на ефективність використання універсальних методів значною мірою відбиваються суб'єктивні якості дослідника -рівень його поінформованості про сутність досліджуваного та використовувани методи, обсяг та зміст його особистої практики.

Необхідно відзначити особливості використання таких емпіричних методів, як спостереження, анкетування, бесіда, інтерв'ю, вивчення документів та продуктів діяльності здобувачів освіти, які завдяки своїй універсальності широко застосовуються у сучасних педагогічних дослідженнях. Їх значущість зумовлена можливістю отримання різнопланової інформації про освітній процес, поведінку його учасників, рівень сформованості знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій та особистісних характеристик. Такі методи придатні для реалізації широкого спектра дослідницьких завдань і забезпечують виконання діагностичної, аналітичної, прогностичної та контрольної-оцінювальної функцій. Водночас ефективність їх використання значною мірою залежить від належної організації дослідницької роботи. Зокрема, дослідник повинен чітко визначити мету й завдання дослідження, розробити план проведення емпіричної роботи, добрати інструментарій та сформулювати систему запитань або критеріїв спостереження відповідно до предмета наукового пошуку.

Важливого значення набуває також об'єктивність аналізу отриманих результатів, що повинна здійснюватися на основі принципів *науковості, системності та достовірності*. Інтерпретація емпіричних даних передбачає використання методологічних засад філософського, загальнонаукового та педагогічного рівнів, що забезпечує цілісність і доказовість наукових висновків. Крім того, результативність застосування універсальних емпіричних методів значною мірою визначається професійною підготовленістю самого дослідника, рівнем його методологічної культури, обізнаністю щодо специфіки досліджуваного явища, а також наявністю практичного досвіду організації й проведення педагогічних досліджень.

Сучасний аналіз емпіричних даних, особливо якщо цей масив досить об'ємний, неможливо проаналізувати без використання математико-статистичних методів, методик. Саме вони лежать в основі різних алгоритмів пошуку, фіксації, зберігання та аналізу первинних та вторинних педагогічних даних. Тому і сучасна методологія аналізу та інтерпретації даних педагогічних досліджень має будуватися не тільки на розумінні цих методів та алгоритмів, а й на формуванні відповідної математики, статистичної та цифрової дослідницької культури.

Обговорення / Discussion. На сучасному етапі наявний стійкий інтерес дослідників до проблематики методології наукових досліджень та методів збору емпіричних даних, зокрема у контексті педагогічної науки. Значний масив публікацій присвячений обґрунтуванню теоретико-методологічних засад організації наукового пошуку, класифікації методів дослідження та визначенню їх ролі у пізнанні педагогічних явищ. Загальні підходи до організації наукових досліджень, визначення їх етапів і методів висвітлено у працях Г. Берегової, А. Дробітька, Л. Дубовик (Берегова Г., та ін., 2019), С. Важинського, Т. Щербак (Важинський С., & Щербак Т., 2016), О. Клименюка (Клименюк О., 2006), Г. Кловак (Кловак Г., 2003), А. Панішева (Панішев А., 2013), Д. Чернілевського (Чернілевський Д., 2010), Ф. Чмиленка, Л. Жук (Чмиленко Ф., & Жук Л., 2014) та ін. У цих працях розкрито сутність наукового дослідження як системного процесу, охарактеризовано співвідношення теоретичних і емпіричних методів, а також визначено місце емпіричних даних у структурі наукового знання.

Методологічні засади саме педагогічних досліджень детально розглянуто у працях С. Гончаренка (Гончаренко С., 2008), де акцентовано увагу на специфіці добору методів відповідно до мети, завдань і предмета дослідження, а також на необхідності поєднання різних методів для забезпечення валідності результатів. Окремий напрям наукових розвідок становлять дослідження, присвячені емпіричним методам збору даних. Так, Т. Бутинець (Бутинець Т., 2014) обґрунтовує

значення спостереження як базового методу наукового дослідження, підкреслюючи його роль у фіксації реальних процесів та явищ. У роботі Н. Карпенко та співавторів (Карпенко Н., та ін., 2024) узагальнено теоретичні підходи та практичний досвід застосування емпіричних методів, зокрема анкетування, інтерв'ювання, тестування, експерименту, що дозволяє отримувати об'єктивні дані про досліджувані явища.

У свою чергу, А. Каленський (Каленський А., 2015) розглядає можливості застосування емпіричних методів у дослідженні професійно-педагогічних процесів, зокрема акцентує на їх значенні для вивчення розвитку професійної етики майбутніх фахівців. О. Федотова (Федотова О., 2025) підкреслює роль емпіричних досліджень у науковому пізнанні, наголошуючи, що саме емпіричні дані забезпечують зв'язок теорії з практикою та виступають основою для формулювання науково обґрунтованих висновків. Наразі дослідники приділяють значну увагу як загальним питанням методології наукового пізнання, так і конкретним методам збору емпіричних даних.

Висновки / Conclusions. Вертикальні зміни у системі освіти України, зумовлені її реформуванням, окреслити важливість проведення наукових досліджень. Вони дають змогу здійснити глибокий науково-обґрунтований аналіз різних складників педагогічного процесу, та систематизувати інформацію про ефективність нових розробок, технологій і методик. Виконання завдань педагогічних наукових досліджень можливе при використанні широкої палітри емпіричних методів. Емпіричні методи дослідження охоплюють прийоми, процедури та операції емпіричного пізнання та вивчення явищ дійсності, способи вирішення науково-дослідних завдань, забезпечують безпосереднє сприйняття (збір) інформації, накопичення, класифікацію та узагальнення вихідного матеріалу з досліджуваної проблеми. Як засіб отримання цінної педагогічної інформації, вони сприяють ефективному функціонуванню каналу «зворотного зв'язку». Емпіричні методи використовуються на всіх етапах науково-педагогічної діяльності, а сфера застосування їх – від масштабних, концептуальних досліджень, що мають широке узагальнююче значення, до – приватних методичних завдань. Сучасний стан педагогіки як науки та сфери дослідно-експериментальної діяльності характеризується наявністю необхідних передумов для ефективного використання емпіричних методів та забезпечення системи освіти якісно-науковими даними, а саме: існує значний арсенал емпіричних методів, сфери застосування, можливості, переваги та недоліки яких, а також вимоги надійності методик та якості одержуваної інформації широко освітлені та проаналізовано у доробках науковців-практиків; широкий пласт напрацювань у сфері методології застосування емпіричних методів у педагогіці; підвищена увага методологів, у вигляді публікацій у різних виданнях з питань емпіричних методів, методології дослідження та якості науково-педагогічних досліджень; зміна в організаційних структурах управління системами освіти – створення діагностичних служб; наявності дисертаційних досліджень, присвячених методології педагогічного наукового дослідження та методів педагогічної діагностики; видання науково-практичних журналів для широкого кола педагогічної громадськості.

Перспективи подальших наукових розвідок полягають у аналізі потенціалу та ролі математично-статистичних методів у проведенні наукових педагогічних досліджень.

Список використаних джерел і літератури:

- Берегова, Г. Д., Дробітько, А. І., & Дубовик, Л. П. (2019). *Основи наукових досліджень*. Херсон: Айлант. [in Ukrainian]
- Бутинець, Т. А. (2024). Спостереження як основний метод наукового дослідження в контролі. *Міжнародний збірник наукових праць*, 1(13), 1–12. Взято з https://library.ztu.edu.ua/e-copies/Zbirnyk/Problems_%20accounting_1_13/163.pdf [in Ukrainian]
- Важинський, С. Е., & Щербак, Т. І. (2016). *Методика та організація наукових досліджень*. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка. [in Ukrainian]
- Гончаренко, С. У. (2008). *Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям*. Київ-Вінниця: ДОВ «Вінниця». [in Ukrainian]
- Карпенко, Н., Педченко, Н., Іваннікова, М., Бірта, Г., & Стрілець, В. (2024). Емпіричні методи наукового дослідження – теорія і практичний досвід. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*, 4(114), 108–113. <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2024-4-17> [in Ukrainian]
- Каленський, А. (2015). Емпіричні методи дослідження системи розвитку професійно-педагогічної етики. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*, 11, 20–25. [in Ukrainian]
- Клименюк, О. В. (2006). *Технологія наукового дослідження*. Київ: ТОВ Вид-во «Аспект-Поліграф». [in Ukrainian]
- Кловак, Г. Т. (2003). *Основи педагогічних досліджень*. Чернігів: Вид-во Чернігівського державного центру науково-технічної і економічної інформації. [in Ukrainian]
- Панішев, А. В. (2013). *Методологія наукових досліджень*. Житомир: ЖДТУ. [in Ukrainian]
- Федотова, О. О. (2024). *Роль емпіричних досліджень у науковому пізнанні навколишнього світу*. (с. 132–

146). <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-535-8-7> [in Ukrainian]

Чернілевський, Д. В. (2010). *Методологія наукової діяльності*. (вид. 2-ге, допов. / Д. В. Чернілевський, О. Є. Антонова, Л. В. Барановська, О. В. Вознюк, та ін. / за ред. Д. В. Чернілевського). Вінниця: Вид-во АМСКП. [in Ukrainian]

Чмиленко, Ф. О., & Жук, Л. П. (2014). *Посібник до вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень»*. Дніпропетровськ: РВВ ДНУ. [in Ukrainian]

References:

Berehova, H. D., Drobitko, A. I., & Dubovyk, L. P. (2019). *Osnovy naukovykh doslidzhen [Fundamentals of Scientific Research]*. Kherson: Ailant. [in Ukrainian]

Butynets, T. A. (2024). Sposterezhennia yak osnovnyi metod naukovoho doslidzhennia v kontroli [Observation as the Main Method of Scientific Research in Control]. *Mizhnarodnyi zbirnyk naukovykh prats – International Collection of Accounting Papers*, 1(13), 1–12. Retrieved from https://library.ztu.edu.ua/e-copies/Zbirnyk/Problems_%20accounting_1_13/163.pdf [in Ukrainian]

Vazhynskiy, S. E., & Shcherbak, T. I. (2016). *Metodyka ta orhanizatsiia naukovykh doslidzhen [Methodology and Organization of Scientific Research]*. Sumy: SumDPU imeni A. S. Makarenka. [in Ukrainian]

Honcharenko, S. U. (2008). *Pedahohichni doslidzhennia: metodolohichni porady molodym naukovtsiam [Pedagogical Researches: Methodological Advice for Young Scientists]*. Kyiv-Vinnytsia: DOV «Vinnytsia». [in Ukrainian]

Karpenko, N., Pedchenko, N., Ivannikova, M., Birta, H., & Strilets, V. (2024). Empirychni metody naukovoho doslidzhennia – teoriia i praktychnyi dosvid [Empirical Research Methods – Theory and Practical Experience]. *Naukovyi visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky i torhivli. Seriya «Ekonomiczni nauky» – Scientific Bulletin of Poltava University of Economics and Trade. Series «Economic Sciences»*, 4(114), 108–113. <https://doi.org/10.37734/2409-6873-2024-4-17> [in Ukrainian]

Kalenskiy, A. (2015). Empirychni metody doslidzhennia systemy rozvytku profesiino-pedahohichnoi etyky [Empirical Methods of Researching the System of Development of Professional Pedagogical Ethics]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia – Problems of Training a Modern Teacher*, 11, 20–25. [in Ukrainian]

Klymeniuk, O. V. (2006). *Tekhnolohiia naukovoho doslidzhennia – Technology of Scientific Research*. Kyiv: TOV Vyd-vo «Aspekt-Polihraf». [in Ukrainian]

Klovak, H. T. (2003). *Osnovy pedahohichnykh doslidzhen [Fundamentals of Pedagogical Research]*. Chernihiv: Vyd-vo Chernihivskoho derzhavnogo tsentru nauko-tekhnichnoi i ekonomichnoi informatsii. [in Ukrainian]

Panishhev, A. V. (2013). *Metodolohiia naukovykh doslidzhen [Methodology of Scientific Research]*. Zhytomyr: ZhDTU. [in Ukrainian]

Fedotova, O. O. (2024). *Rol empyrychnykh doslidzhen u naukovomu piznanni navkolyshnoho svitu [The role of Empirical Research in Scientific Cognition of the Surrounding World]*. (pp. 132–146). <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-535-8-7> [in Ukrainian]

Chernilevskiy, D. V. (2010). *Metodolohiia naukovoi diialnosti [Methodology of Scientific Activity]*. (vyd. 2-he, dopov. / D. V. Chernilevskiy, O. Ye. Antonova, L. V. Baranovska, O. V. Vozniuk, ta in. / za red. D. V. Chernilevskoho). Vinnytsia: Vyd-vo AMSKP. [in Ukrainian]

Chmylenko, F. O., & Zhuk, L. P. (2014). *Posibnyk do vuychennia dystsypliny «Metodolohiia ta orhanizatsiia naukovykh doslidzhen» [Guide to Studying the Discipline «Methodology and Organization of Scientific Research»]*. Dnipropetrovsk: RVV DNU. [in Ukrainian]

Дата надходження статті / Article received: «26» січня / January 2026

Стаття прийнята до друку після рецензування / Accepted for publication: «11» березня / March 2026

Дата публікації (оприлюднення) статті / Date of publication: «29» травня / May 2026

Романишина Оксана – професор кафедри інформатики та методики її навчання Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, доктор педагогічних наук, професор

Romanyshyna Oksana – Professor of the Department of Informatics and its Teaching Methods of Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ця стаття поширюється на умовах ліцензії /

This is an open access article distributed under the terms of the License

Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International

Цитуйте цю статтю як:

Романишина, О. (2026). Методи збору емпіричних даних у наукових дослідженнях. *Педагогічний дискурс*, 39, 29–34. [doi: 10.31475/ped.dys.2026.39.04](https://doi.org/10.31475/ped.dys.2026.39.04).

Cite this article as:

Romanyshyna, O. (2026). Methods of Empirical Data Collection in Scientific Research. *Pedagogical Discourse*, 39, 29–34. [doi: 10.31475/ped.dys.2026.39.04](https://doi.org/10.31475/ped.dys.2026.39.04).